

THRACIA XXIV

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

Прорицателят Мопсос

Майя Василева, доц., PhD

В гръцката митология Мопсос е легендарен прорицател. Различните митологични версии често са довеждали до отделянето на няколко гръцки героя. Вероятно обаче става дума за една фигура на жрец, гадател по птиците, около която се натрупват различни локализации и генеалогии. Според едната линия той е син на Ампюкс и Хлорис, а според другата на Манто и Ракиос или пък на самия Аполон. Дарбата му обаче и в двете версии е дадена от Аполон.

Мопсос, заедно с Орфей, участва в похода на аргонавтите. Още у Пиндар той именно дава началото на експедицията след благоприятните знамения (Puth. 4. 190–191). Във фрагмент от архаичен папирус се споменават Мопсос, Орфей и Еет в контекста на пътешествието на аргонавтите (POxy 53.3698). В „*Аргонавтика*“-та на Аполоний Родоски знаменитият прорицател и легендарният певец често се споменават заедно в ритуално важните моменти. Мопсос инструктира Язон да принесе жертва на Диндюменската Майка във Фригия, за да отmine връхлетялата ги буря (Apoll. Rhod. 1.1106, 1139). Когато се качват на планински връх, за да изпълнят поръчаното, по нареждане на Орфей младежите изпълняват военен танц (Apoll. Rhod. 1. 1135). При друг случай, когато по внушение на Мопсос принасят жертви на гроба на Стенелеус, издигат и олтар, където Орфей оставя като дар лирата си (Apoll. Rhod. 2. 928–929). Мопсос води Язон към храма на Хеката (Apoll. Rhod. 3. 927).

Легендарният предсказател участва и в Троянската война. На връщане предизвиква другия знаменит прорицател Калхас на състезание и го побеждава. Двубоят се състои в светилището с оракул на Аполон в Кларос, където и умира Калхас (Callin. Frg. 7 = Strabo 14.4.3; Hes. Frg. 160 Rzach = Strabo 14.1.27). И по-късни версии свързват Мопсос и майка му Манто със светилището в Кларос (Paus. 7.3.2). След това Мопсос се отправя на юг и югоизток. За Ксант Лидийски Мопсос е син на Лидос (Athen 8.346 E = DFHG 11. 38). Той стига до Памфилия, Киликия и Сирия, където основава градове. Най-известният е *Мопсу(х)естия*.^{*} Името е засвидетелствано по мо-

* Още за митологичните версии за Мопсос и за основаните от него градове вж. у Patrick 2003, който обаче не споменава тракийската версията у Диодор Сицилийски.

нети и надписи от към 2–1 в. пр. Хр. нататък, а другите сходни и производни топоними – още по-късно. Най-вероятно става дума за вторично митологизиране. Гръцките автори свързват името Памфилия с дъщеря, сестра или жена на Мопсос (Theop. FGrHist 115 F103.15; St. B. s.v.; Schol. Dion. Per. 850).

Любопитно е, че един Μοψουστis се появява сред предците на Садала в знаменития надпис от Месамбрия (IGBulg I² 307; V 5086). Името е хапак и почти не е получило внимание в българската историография. Коментарите и дебатът са съсредоточени върху възможната странична династическа (парадинастическа) линия на тракийски владетели и дали тя е одриска или астейска.* Датировката на самия надпис също е несигурна и много дискутирана: между края на 4 в. и в средата – втората половина на 3 в. пр. Хр. (преглед на различните мнения у: Фол 1970: 157–158; 1975: 117–118). При всички случаи това епиграфско свидетелство е по-ранно от тези за Мопсуестия в Киликия. Сравнително редките тракийски имена, които носят двама от предците на Садала(с) в Месамбрийския надпис – Медиста и Тарутинос, прибавени към Мопсуестис, навеждат на мисълта за връзка с източните елинистически области (Фол 1975: 117).

Чрез производни топоними Мопсос е свързан и с Тесалия, и с Атика. Страбон споменава град *Μοψσιον* в низината на Тесалия, която била населена с пеласги и тогава се наричала Пеласгийска низина, а градът *Μοψσωνία* в Атика, според географа, се наричал така по друг Мопсос (Strabo 9.5.22).

Във версията на Диодор Сицилийски (3.55) той е и тракиец, изгонен от царя на траките Ликург, който, заедно със скита (?) Сипюлос, побеждава амазонките и тяхната царица Мюрина. Става дума за либийските амазонки, които след поражението от Мопсос и скита се завръщат в Либия. Възможно е асоциацията с Либия да е довела до контаминация, защото според Аполоний Родоски Мопсос умира заедно с Кантос в Либия, ухапан смъртоносно от змия (Apoll. Rhod. 1. 80).

Митологичното лично име има вариант Моксос, лидиец според Николай от Дамаск (FGrHist 90 F16), от което също се образуват топоними: Μοξούπολις (Zgusta 1964: §960–961; 1984: §835–832). Този вариант има пряко отношение към източните свидетелства за името, за които ще стане дума по-долу.

* Според справедливата забележка на А. Фол, последното е без значение: Фол 1970: 158.

През 2007 г. върху дънер от северозападния ъгъл на гробната камера в Могилата ММ в Гордион бяха открити добре врязани графити (Liebhart, Brixhe 2009). Те представят четири имена, сред които и *Муксос* (*Muksos*) – появява се за първи път в старофригийския епиграфски корпус. Лингвистите виждат в него вариант на гръцкото Μόψος. Трябва да се припомни, че [ks] отдавна е предложена и приета фонетична стойност на знака Ψ в старофригийските надписи (Brixhe, Lejeune 1984: 282). Така че аналитично изписване тук не е изключено.

Гръцкото име е известно още от текстове на линеар Б от Пилос и Кносос (*mo-ḡo-so*) (KN De 1381.B и PY Sa 774: Ventris, Chadwick 1973: 562; Jasink, Marino 2007: 2, n. 16; Liebhart, Brixhe 2009: 147 – става дума за дребен рогат добитък и няколко колела за колесницата на въпросното лице). Но то е познато и на Изток по същото време – появява се като *Muksus* в хититски клинописен текст от края на 15 в.пр.Хр. – началото на 14 в.пр.Хр. – т.нар. „Обвинение срещу Мадувата“, което разкрива политическото напрежение между Хититското царство и Ахиява, предизвикано от нелоялен хититски васал (Beckman, Bryce, Cline 2011: 95, СТН 147, §33). За съжаление, точно там текстът е силно повреден и не може да се каже нищо за тази личност. Заради ранното засвидетелстване на името и в гръцка/микенска, и в анатолийска/хититска среда, учените се колебаят в определянето на неговата принадлежност и произход – някои го смятат за гръцко, други – за анатолийско. За конкретния случай на графита от Гордион Брикс смята, че името е преминало във фригийски чрез посредничеството на анатолийски език (Liebhart, Brixhe 2009: 148; същото у Gander 2012: 301).

През I хил.пр.Хр. името, под формата *Muksas*, се появява в знаменития двуезичен, лувийско-финикийски, надпис от Каратепе, известен още от 1948 г. (Hawkins 2000a: I.1). В последните десетилетия се откриха и други лувийски надписи от района, сред тях и билингви (Tekeoğlu, Lemaire 2000, 976). Изследванията в областта на лувийския език от I хил.пр.Хр. чувствително напреднаха. Финикийският вариант на *Muksas* е *MPŠ*. В гореспоменатите двуезични надписи царството Куе, както е известно от асирийските текстове (бъдещата Киликия), се споменава като „домът на Муксас“ (Hawkins 2000a: I.1 §21; §58), а царят твърди, че е от „линията (т.е. династията) на Муксас“ (Tekeoğlu, Lemaire 2000: 970). В сравнително наскоро открития

надпис от Чинекьой (на юг от Адана), в лувийската част съответствието на асирийското *Куе* е *Hiyawa*, почти единодушно възприето като вариант на Ахиява (*Aḫḫiyawa*: Singer 2006; 2013; Oettinger 2008: 64; Yakubovich 2015: 38–39; против: Gander 2012: 302 и Dinçol et al. 2015: 67: *Hiyawa* възприето и като източник на асирийското *Que/Quawe*). А Ахиява, с малки изключения, е общоприето за означение на микенска Гърция в хититските текстове. В надписа от Каратепе за същото царство се използва названието *Adanawa* (топоним, известен още от хититските текстове от II хил.пр.Хр. и оцелял в името на днешния гр. Адана), а съответствието му във финикийската част е *днпум* (Hawkins 2000a: 39–40). Този текст напълно елиминира възможността *дануна* в египетските текстове за „Морските народи“ да отговаря на данайците, както се мислеше десетилетия наред (вж. прегледа на тези мнения у: Vanschoonwinkel 1990:197, n. 114). Ясно е, че става дума за къснохититското царство. Може ли наистина Хиява да се свърже с микенско и субмикенско гръцко присъствие в югоизточна Анатолия, в Памфилия и Киликия? Археологическите проучвания показват по-обилен материал от субмикенския период в Киликия (ЛН ШС) (Yakubovich 2015: 38 с лит.; Jasink, Marino 2007: 8–15), докато по-ранни находки се откриват по запад, в Памфилия и Югозападна Анатолия.

Племенни движения и размествания в Източното Средиземноморие разбира се е имало в края на II и началото на I хил.пр.Хр. Те са провокирани от колапса на т.нар. „комплексни общества“ към 12 в.пр.Хр. – падането както на микенските дворци, така и на Хититското царство. Или, след Троянската война, според терминологията на гръцката легендарна традиция. Лингвистичните спорове около разчитането и интерпретирането на гореспоменатите лувийски и финикийски текстове довежда до опити да се предложат различни сценарии за етническият облик на южното крайбрежие на Анатолия и особено за Киликия. Новият лингвистичен анализ, наскоро представен от И. Якубович, пледира за първичност на финикийския текст в двуезичните надписи от Каратепе и Чинекьой (т.е. лувийският текст е превод на финикийския). Същевременно, липсват данни за значимо финикийско присъствие в Киликия (но пък културните влияния са безспорни: Özyar 2016: 140), а тези за гърци се увеличават. Човек от гръцки/ахиявски произход ли основава династията на Куе? Идеята на руския учен за появата на нов, гръкоезичен елит в Хиява/

Куде, който използва лувийското йероглифно писмо „като реверанс към местното население“ (Yakubovich 2015: 36), а междувременно използва финикийската азбучна писменост, докато си я адаптира до необходимата гръцка азбука, е трудно доказуема хипотеза, тъй като ранни гръцки надписи за сега липсват от този район на Мала Азия (към сходна идея клони и Özyar 2016). Очевидна е мултиезичността и мултикултурният характер на района – той е бил такъв още от II хил.пр.Хр. Затова едва ли някой от предложените вече сценарии ще може да се докаже убедително. Примамливо звучат идеите за появата на нови елити в Киликия и в Югоизточна Анатолия, които възприемат доста традиции (включително език) от завареното население, но ехото на техния произход все още се усеща в имената и в легендите (Özyar 2016: 144–146). Но както епиграфските, така и археологическите свидетелства се тълкуват двуюко и ще трябват още данни за по-ясна картина. Опитите да се наместват сведенията от тези надписи, или по-точно тяхната интерпретация, върху гръцката митологична традиция за Мопсос също ще останат безплодни, защото са методологически неправилни. Митологичните и легендарни сведения за прорицателя Мопсос могат да се разглеждат като метафора или далечно ехо, литературно обработено в по-късно време, на сложната етническа и културна ситуация в Югоизточна Анатолия в първите векове на I хил.пр.Хр.

Действително, Мопсос в гръцката традиция се свързва и със Западна Анатолия, с Кларос, с Колофон и т.н. (Vanschoonwinkel 1990; Patrick 2003). Именно от западното и югозападното крайбрежие и прилежащите острови произхождат най-ранните свидетелства за минойско и микенско присъствие – от територията на бъдещия Милет, на юг от него, от Иалисос на Родос и т.н. Тук вероятно трябва да се прибави и още един гръцки герой – Белерофонт, също свързан със странствания и основаване на градове в Ликия и в Кария (Oettinger 2008: 65). Той носи със себе си тайно съобщение за своя домакин в Ликия, неизвестно нему, с нареждане да го убие – най-ранното споменаване в гръцката литература за написани на сгъваема плоча знаци (Ном. II. 6. 156). Такива дървени „тефтери“, които са били пълнени с восък, са известни още от III хил.пр.Хр. в Месопотамия, по хититски текстове от II хил.пр.Хр., а в потъналия кораб край Улубурун е намерен действителен екземпляр (Symington 1991; Payton 1991). Няколко такива дъски за писане от I хил.пр.Хр.

са открити в Нимруд (Symington 1991: 111). Интересно е, че много от споменаванията в хититските текстове на тези дървени дъски за писане са свързани главно с Киликия (Кицуватна през хититския период) (Symington 1991: 112, 117). Историята на Белерофонт метафорично насочва към вероятната зона на адаптиране и усвояване на гръцката азбука – от Ликия до Киликия и Северна Сирия (както се вижда от лувийско-финикийските билингви). Макар че възможността това да е станало именно в Киликия не е общоприета, то несъмнено това е районът, в който се срещат ранните елини, лувийците и западните семити.

Тук отново трябва да се върнем към Фригия. Според асирийските документи Мита, царят на мушките, владее градове именно в Куе в края на 8 в.пр.Хр. – горе-долу по същото време, когато се датират споменатите лувийско-финикийски двуезични надписи (Hawkins 1994: 270–271; 2000: 42). От същите асирийски текстове се вижда, че Мита се опитва да направи коалиция срещу империята с помощта на Амбарис, владетел на друго къснохититско царство – Табал (Hawkins 1994: 271–272; Vassileva 1998). В културноисторическия контекст на лувийските надписи и на историческите събития от края на 8 в.пр.Хр. трябва да се разгледа и името *Муксос*, открито в гробницата в Могила ММ край Гордион. Все още не е ясно защо това и другите три имена се появяват на толкова незабележимо място в градежа на гробницата. Една от хипотезите е, че те са били издълбани и видими по време на погребалното угощение и после дървеният ствол е вграден в конструкцията на камерата (Liebhart, Brixhe 2009: 145). Да припомним, че няколко лувийски надписа, включително едната билингва, са издигнати от Варпалава, владетел на друго къснохититско царство – Тиана (тези от Ивриз и Бор; IVRIZ 2: Hawkins 2000b: X.46; Özyar 2016: 141). На най-известния си релеф, където Варпалава стои пред Бога на бурята, той носи фригийски тип фибула (Muscarella 1967: 84; Voehmer 1973). Вече доста е изписано за евентуалните царски дипломатически дарове – както за фригийските бронзови украси на изток, така и за асирийски предмети, открити в ММ (Sams 1993: 553). Тогава, можем ли да предположим, че омонимен виден член на „дома на Мопсос“ е участвал в церемонията като дипломатически гост? Или пък фригийски аристократ е носил име на легендарен основател на династия на съюзно царство?

Фригия ще се намеси в споменатите вече сценарии и по повод усвояването на азбуката. Последните разкрития показват ако не доста по-ранни старофригийски надписи от най-ранните гръцки, то поне съвременни на тях. Вече се преосмисля отдавна изказаното предположение за едновременно и независимо адаптиране на азбуката от елини и фриги (Young 1969). Зоната на Югоизточна Анатолия може да се окаже и мястото, от където се заимстват микенските титли на Мидас – *лавагет ванакс*, изписани върху скалната фасада в „Града на Мидас“ (Brixhe, Lejeune 1984: M-01), макар това да не може бъде доказано в момента. Възможно е това да е станало и доста по-рано на запад, но за там нямаме изрични свидетелства за фригийска активност.

Но да се върнем към жреца Мопсос от елинската митографска традиция. Изследователите, които се опитват да наместят разказите за него върху ситуацията в Киликия, напълно забравят за участието му в похода на аргонавтите и връзката му с Орфей. Литературното сближаване с митичния тракийски певец най-вероятно е заради аполоновата им дарба. Отдавна е предположено, че гръцкият мит за златното руно е повлиян от хититските митове (Sauce 1930: 317; наскоро: Bremmer 2008; за *kurša*-чанта (т.е. руно) вж. Puhvel 1997. 4: s.v.). И Колхида би могла да се окаже в централната част на южното черноморско крайбрежие. Символиката на придобиването на златното руно присъства още в първия вариант на хититския мит за Телепинус, където той връчва окаченото на дърво руно на царя (CTH 324: 28–30; Hoffner 1998: 18). То представлява нещо като рог на изобилието, съдържа всички блага, но и абстрактни неща като дълголетието и плодовитостта. То е и знак на царската власт. Тези версии отразяват една по-ранна линия на среща на елините с местно анатолийско, а сигурно и тракийско население по южния бряг на Черно море. В „*Аргонавтика*“-та на Аполоний Родоски неизменно присъстват долиони, бебрики и др., все тракийски племена в Мала Азия. В такъв смисъл странстванията на жреца Мопсос би трябвало да се разглеждат като литературна метафора и далечен отглас на линиите на контакти и взаимно опознаване между елини, лувийци, фригийци, траки и семити, но в два хронологически пласта: в края на II хил. пр. Хр. и към 9–8 в. пр. Хр.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА:

- Фол, А. 1975:** Тракия и Балканите през Ранноелинистическата епоха. София.
- Фол, А. 1970:** Демографска и социална структура на древна Тракия. София.
- Beckman, G. M., T. R. Bryce, E. H. Cline 2011:** The Ahhiyawa Texts. Atlanta.
- Boehmer 1973:** Phrygische Prunkgewänder in 8. Jahrhunderts v. Chr. Herkunft und Export. – *Archäologischer Anzeiger*, 88.2, 149–172.
- Bremmer, J. N. 2008:** Greek Religion and Culture, the Bible and the Ancient Near East. Leiden.
- Brixhe, C., M. Lejeune 1984:** Inscriptions paléo-phrygiennes. T. 1–2. Paris.
- CTH = Kořak, S., G. G. W. Müller.** Catalog der Texte der Hethiter. <https://www.hethport.uni-wuerzburg.de/CTH/>
- DFHG = Digital Fragmenta Historicorum Graecorum:** <http://www.dfhg-project.org>.
- Dinçol, B., A. Dinçol, J. D. Hawkins, H. Peker, A. Öztan 2015:** Two New Inscribed Storm-god Stelae from Arsuz (Iskenderun): ARSUZ 1 and 2. – *Anatolian Studies*, 65, 59–77.
- FGrHist = Jacoby, F. (1923–1954)** Die Fragmente der griechischen Historiker. 1–3. Berlin, Leiden.
- Gander, von M. 2012:** Ahhiyawa – Hiyawa – Que: Gibt es Evidenz für die Anwesenheit von Griechen in Kilikien am Übergang von der Bronze- zur Eisenzeit. – *Studi micenei ed egeo-anatolici*, 54, 281–309.
- Hoffner Jr., H. A. 1998²:** Hittite Myths. Atlanta.
- Hawkins, J. D. 1994:** Mita. – *Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie*, 8, 271–273.
- Hawkins, J. D. 2000a:** Corpus of Hieroglyphic Luwian. Vol. 1. Inscriptions of the Iron Age. Berlin, New York.
- Hawkins, J. D. 2000b:** Corpus of Hieroglyphic Luwian. Vol. 2. Inscriptions of the Iron Age. Berlin, New York.
- Jasink, A. M., M. Marino 2007:** The West-Anatolian origins of the Que kingdom dynasty. – In: Archi, A., R. Francia (Eds.). VI

- Congresso Internazionale di Ittitologia Roma, 5–9 Settembre 2005. vol. I, Studi micenei ed egeo-anatolici, 49, 407–426.
- Liebhart, R. F., C. Brixhe 2009:** The Recently Discovered Inscriptions From Tumulus MM at Gordion. A Preliminary Report. – *Kadmos*, 48, 141–156.
- Muscarella, O. W. 1967:** Fibulae Represented on Sculpture. – *Journal of Near Eastern Studies*, 26.2, 82–86.
- Oettinger, N. 2008:** The Seer Mopsos (Muksas) as a Historical Figure. – In: Collins, B. J., M. R. Bachvarova, I. C. Rutherford (Eds.). *Anatolian Interfaces: Hittites, Greeks and their Neighbors. Proceedings of an International Conference on Cross-Cultural Interaction, September 17–19, 2004, Emory University, Atlanta*, 63–66.
- Özyar, A. 2016:** Phoenicians and Greeks in Cilicia? Coining Elite Identity in Iron Age Anatolia. – In: Aruz, J., M. Seymour (Eds.). *Assyria to Iberia: A Metropolitan Museum of Art Symposia*. New York, 136–146.
- Patrick, C. 2003:** Mopsus (Mythical). – *Encyclopaedia of the Hellenic World, Asia Minor* URL: <<http://www.ehw.gr/l.aspx?id=5428>> (последно видяна на 8.08.2018).
- Payton, R. 1991:** The Uluburun Writing-Board Set. – *Anatolian Studies*, 41, 99–106.
- Puhvel, J. 1997:** *Hittite Etymological Dictionary. Volume 4*. Berlin.
- Sams, G. K. 1993:** Gordion and the Near East in the Early Phrygian Period. – In: *Aspects of Art and Iconography: Anatolia and Its Neighbors. Studies in Honor of Nimet Özgüç*. Ankara, 549–555.
- Sayce, A. H. 1930:** The Legend of Telibinus. – *Journal of the Royal Asiatic Society (New Series)*, 62. 2, 301–319.
- Singer, I. 2006:** Ships bound for Lukka: a new interpretation of the companion letters RS 94.2530 and RS 94.2523. – *Altorientalische Forschungen*, 33.2: 242–262.
- Singer, I. 2013:** “Old country” ethnonyms in “new countries” of the “Sea Peoples” diaspora. – In: Koehl, R. (Ed.). *Amilla: The Quest for Excellence. Studies Presented to Guenter Kopcke in Celebration of his 75th Birthday*. Philadelphia, 321–333.

- Symington, D. 1991:** Late Bronze Age Writing-Boards and Their Uses: Textual Evidence from Anatolia and Syria. – *Anatolian Studies*, 41, 111–123.
- Tekoğlu, R., A. Lemaire 2000:** La bilingue royale louvito-phénicienne de ÇINEKÖY. – *Comptes rendus de l'Académie des inscriptions*, 961–1006.
- Vanschoonwinkel, J. 1990:** Mopsos: Légendes et réalité. – *Hethitica*, 10, 185–211.
- Vassileva, M. 1998:** King Midas in Southeastern Anatolia. – In: Collins, B. J., M. R. Bachvarova, I. C. Rutherford (Eds.). *Anatolian Interfaces: Hittites, Greeks and their Neighbors. Proceedings of an International Conference on Cross-Cultural Interaction, September 17–19, 2004, Emory University, Atlanta*, 165–171.
- Ventris, M., J. Chadwick 1973:** *Documents in Mycenaean Greek*. Cambridge.
- Yakubovich, I. 2015:** Phoenician and Luwian in Early Iron Age Cilicia. – *Anatolian Studies*, 65, 35–53.
- Young, R. S. 1969:** Old Phrygian Inscriptions from Gordion: Toward a History of the Phrygian Alphabet. – *Hesperia*, 38.2, 252–296.
- Zgusta, L. 1964:** *Kleinasiatische Ortsnamen*. Heidelberg.
- Zgusta, L. 1984:** *Kleinasiatische Personennamen*. Prag.

Mopsos The Seer

Maya Vassileva

Various mythological stories relate the case about Mopsos, the Seer. He took part in the expedition of the Argonauts, often mentioned together with Orpheus. He also participated in the Trojan War. On his way back from Troy he challenged the famous prophet Calchas and won the competition with him. It took place at Klaros, at Apollo's sanctuary. Mopsos' journeys, as told by the ancient authors, locate him along the western/southwestern and southern coast of Anatolia. He became founder of cities in Lycia, Pamphylia and Cilicia, the most famous of which was *Mopsou(h)estia*.

Recently graffiti carved on one of the logs from the construction of the tomb in Tumulus MM at Gordion were found. These are four names,

one of which is *Muksos*. It is a variant of the name Mopsos. In its eastern variant, *Muksus*, the name is known from second millennium BC Hittite texts. It is also attested in Linear B documents, thus it is difficult to define its origin.

In the first millennium BC, the name appears as *Muksas* in the Karatepe bilingual Luwian-Phoenician inscription. There the kingdom of Que (future Cilicia) is mentioned as “the house of Muksas”, while the king claims that he is “of the line (dynasty) of Muksas.” The present paper further discusses recent developments in the studies of Luwian inscriptions and new attestations of the name *Hiyawa* (considered as a variant of Ahhiyawa), applied to Que. Southeastern Anatolia might have been the zone where Luwians, Greeks and Phoenicians met. It could have also been the place where Greeks and Phrygians adopted the alphabet.

Thus, Mopsos the Seer, might have been a literary metaphor and a remote echo of the contacts between Luwians, Greeks, Phrygians, Thracians and Semites in two different periods: at the end of the second millennium BC and around the 9th–8th centuries BC.

Key words: Mopsos, *Muksos*, *Muksas*, Anatolia, Thracia

Майа Василева, доц., PhD

Нов български университет

Департамент Средиземноморски и източни изследвания

lavagetas@hotmail.com